

21

«HET BRUUIJSEL»

VOGELWACHT UDEN E.O.

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Peter Wienbelt
Den Brier 112, Uden
Tel.: 0413-330758
- Secretaris** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28, Uden
Tel.: 0413-269804
- Penningmeester** : Bart Gevers
Hoorstraat 6, Uden
Tel.: 0413-260613
- Bestuursleden** : Piet van der Voort, Jan van Bergen en Mark Poulussen.
- Bank** : ABN-AMRO Uden rek.nr.: 60.99.68.254

"HET BRUUJSEL"

Een orgaan van Vogelwacht Uden e.o.

- Redactie** : Margreet Hoefnagels, Anita van den Acker,
Rianne de Groot, Jan-Willem Hermans, John Hermans,
Aad van Toor, Don-Alexander van Bergen en Peter Noy.
- Redactieadres** : Peter Noy
Eikenwal 186, Uden
Tel.: 0413-251691
- Tekeningen** : Archief en tijdschriften.
- Typewerk** : Rianne de Groot en Anita van den Acker.
- Druk/Verspreiding** : Theo Thijssen en Wim Hoefs.
(met medewerking van Basisschool "De Palster")

"HET BRUUJSEL" verschijnt 4x per jaar in een oplage van 125 exemplaren

---

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar schriftelijk toestemming voor hebben gegeven.

Het Bruujsel, nummer 4, 1997

Colofon	Redactie	1
Inhoudsopgave	Redactie	2
Mededelingen Redactie	Margreet Hoefnagels	3
Mededelingen Bestuur	Jan-Willem Hermans	4
Herfstexcursie Ameland 1997:		
Inleiding	Peter Noy	5
Zaterdag, 18 oktober	Noud & Ria v.d. Rakt	5
Zondag, 19 oktober	Francien van de Elsen	6
Maandag, 20 oktober	Jan van den Tillaart	7
Dinsdag, 21 oktober	Toon Voets	8
Woensdag, 22 oktober	Henk van den Acker	10
Waargenomen vogels Ameland	Jan Verhoeven	11
Vogel onder de loep ... De Brilduiker	Pedro van den Acker	12
Publiekswandeling 9 november	Jan-Willem Hermans	13
In gesprek met ... Adrie Nijssen & Jan Vloet	Margreet Hoefnagels	14
Impressies Vogeltrek-Teldag 1997	Jan-Willem Hermans	16
Thema-avond "de Maashorst in de toekomst"	Don-Alexander v Bergen	18
Bijzondere Waarnemingen	Peter van de Braak	20
Inventarisatie De Leygraaf	John Hermans	21
Geslaagde excursie Pier van IJmuiden	John Hermans	24
Wetenswaardigheden	John Hermans	26
En het V.L.U. .... het ploegde voort	Willem Peters	28
Verslag Taakgroep Nestkasten	Henk van den Acker	29
Vogelnamen-dialect (deel 2)	Peter Noy	30
Taakgroepen Vogelwacht Uden e.o.	Redactie	33

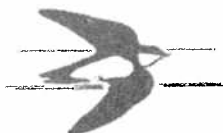

Mededelingen Redactie

Een goede lezer zal in het vorige Bruujssel vergeefs gezocht hebben naar een paar stukken. Tja, dat komt er nou van als alle schrijvers de tijd niet gelijk hebben gezet en de eind-redacteur geen kans meer ziet het zaakje aan te passen. Dit keer proberen we het beter te doen. Een groot gedeelte van dit winter-nummer wordt natuurlijk ingenomen door de enthousiaste verslagen van de Ameland-gangers: Noud en Ria van de Rakt, Francien van de Elsen, "de club" uit Mariaheide, Toon Voets en natuurlijk onze tellers Henk van den Acker en Jan Verhoeven. De laatsten hebben ook een lijst opgesteld van alle waargenomen vogels. Maar er zijn meer mensen op stap geweest. John Hermans doet verslag van een dagje Pier van IJmuiden en de Waterleidingduinen bij Amsterdam. Tevens heeft hij een verslag gemaakt van het inventarisatieproject de Leijgraaf. Zijn broer Jan-Willem vertelt over de publiekswandeling van 9 november jl. Tevens brengt hij verslag uit van de Vogeltrek-Teldag, enige tijd geleden. Don-Alexander van Bergen was aanwezig op de informatie-avond in de Groenhoeve, waar het thema "de Maashorst in de toekomst" is behandeld. Wat daar besproken is kunt u lezen in zijn verslag. Jaarverslagen .... ja, die zouden er nu toch moeten zijn, zo vlak voor de jaarwisseling. In de praktijk valt het een beetje tegen. Het lijkt wel of de taakgroepen niets meer te melden hebben; alléén Henk van den Acker heeft een verslag over de taakgroep Nestkasten ingeleverd. Natuurlijk, de vaste rubrieken zijn er ook weer. Allereerst de mededelingen van het Bestuur. De vogel die onder de loep is genomen is de Brilduiker. Ook dit keer heeft John weer heel wat wetenswaardigheden bijeen gesprokkeld. Hoeveel bijzondere waarnemingen er de afgelopen tijd zijn gedaan kunt u lezen bij Peter van de Braak. Willem Peters meldt nog het een en ander over het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden. In gesprek was ik met een bijzonder tweetal. Pas een half jaar lid, maar wel heel enthousiast: Adrie Nijssen en Jan Vloet. Tot slot de vogelnamen in dialect (deel 2), bijeengezocht door Peter Noy. Zou dit een vaste rubriek gaan worden? Wie weet .....

Rest ons nog elke lezer een mooi jaareinde toe te wensen. Fijne feestdagen én ..... niet vergeten: zondag 4 januari 1998 gezellig mee uit waaien op de nieuwjaarswandeling.

Namens de Redactie,
Margreet Hoefnagels

Mededelingen Bestuur

Nieuwe leden

En zijn weer een aantal personen lid geworden. De ledenlijst zal binnenkort bijgewerkt aan alle leden verstuurd worden. Jan van Bergen houdt de ledenlijst op zijn computer bij; dus als er nog wijzigingen zijn, geef dit door aan Jan. Uiteraard voor de nieuwe leden: van harte welkom, we hopen dat je je draai kunt vinden bij de Vogelwacht.

Paraplu-nota

Inmiddels is de visie op het buitengebied van de gemeenten Uden, Veghel en Boekel opgesteld. Uit deze visie (paraplu-nota geheten) worden de bestemmingsplannen opgesteld van de diverse gemeenten. Naar onze "visie" is de "visie" van de bestuurders erg land- en stedenbouwminnend en komt de natuur er enigszins pover uit. Totdat de bestemmingsplannen worden vastgesteld hebben we nog invloed op het gebeuren. Het positieve is dat er in de visie ook gesproken wordt over een op te zetten landschapsbeleidsplan. Met dit plan worden ook financiële middelen vrijgemaakt om dit plan uit te voeren. Te denken valt aan het aanleggen van houtwallen, poelen e.d. Genoeg werk dus het komend jaar om bovenstaande kritisch en konstruktief te volgen. Voor geïnteresseerden, de paraplu-nota kan bij Jan-Willem geleend worden.

Einde jaar

Het jaar loopt alweer ten einde, vandaar dat we alle leden vast een zeer goed vogelrijk 1998 toe wensen. Hopelijk tot ziens bij de nieuwjaarsborrel.

Namens het Bestuur,
Jan-Willem Hermans

Herfstexcursie Ameland 1997

Inleiding

Dit jaar was Ameland aan de beurt. Vijfentwintig enthousiaste Vogelwachters hebben een vijftal schitterende dagen beleefd. Op zaterdagmorgen 18 oktober jl. vertrok men 's morgens in alle vroegte richting Holwerd. De groep bestond wederom uit een mix van ervaren en minder ervaren vogelaars, jong en minder jong, goed en minder goed te been, dure en minder dure kijkers. Uiteraard kunnen hun namen niet ontbreken in dit Bruusjel. Henk van den Acker, Jan van Bergen, Gé van Boxmeer, Peter van de Braak, Jo en Piet Diks, Francien en Tinie van de Elsen, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Leo van de Heuvel, Simon Koopmans, Chris van Lieshout, Peter Noy, Theo Peeters, Ria en Noud van de Rakt, Jan van de Tillaart, William van der Velden, Jan Verhoeven, Piet van der Voort, Toon Voets, Ad van Wanrooy Peter en Wim Wienbelt. Zoals we inmiddels gewend zijn waren de weergoden ons zeer gunstig gezind. Door het prachtige weer, de eerste dagen, konden we van de natuur genieten. Wandelen, fietsen, terrasjes, uitrusten op bankjes, in de duinen of op de Waddendijk. Voor ieder wat wils. Een groot aantal vogelsoorten zijn gedetermineerd, ruim honderd in getal. Hieronder enkele bijzondere, zoals de Slechtvalk, de Hop en ..... (lees het zelf in bijgaand overzicht!). Voor de thuisblijvers hebben we de volgende verhalen in petto, zodat ook zij iets van deze typische Waddensfeer kunnen proeven. Rest ons om Peter Wienbelt en Piet van der Voort te bedanken voor de uitstekende organisatie. Tot volgend jaar!

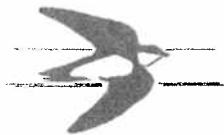
Namens de excursiegangers,
Peter Noy

*****

Verslag Ameland ... door Noud en Ria

Zaterdag, 18 oktober 1997

Eindelijk was het dan zover, de excursie naar de Wadden. We moesten 's morgens wel vroeg uit de veren, om op tijd bij de Groenhoeve te zijn. Om zes uur wilden ze vertrekken. Piet Diks had zijn fietsenrek achter op de auto gedaan, maar hij zat niet goed. Verschillende leden van de Vogelwacht waren aan het sjorren en slaan om dat krenge eraf te krijgen. Het lukte steeds niet. Zelfs Jan Verhoeven's kracht werd gemeten, en jawel hoor, hij ging eraf. Wat bleek nou; de zwarte knop zat nog op de trekhaak en zodoende paste het fietsrek niet. Piet ging zijn fietsen nog halen, de rest vertrok en Piet kwam na. Onderweg werd druk gecommuniceerd met "bakkies", waar Jan-Willem voor gezorgd had. De reis verliep goed, we waren ruim op tijd aanwezig bij de boot. Chris pakte zijn thermosfles en genoot lekker van een kop koffie. "Zijn er nog liefhebbers?", vroeg hij; maar die waren er niet. Sommigen gingen al bij het water met de verrekijker om vogels te kijken. Ze zagen brandganzen, bergeend, wulp, graspiepers, rosse grutto's, kluten, maar de officiële telling begon pas op het eiland. We kletsten wat met elkaar en wachtten op Piet en Jo Diks en Leo van de Heuvel. De chauffeurs zetten hun auto op de parkeerplaats. Het werd tijd om naar de boot te gaan. Op het laatste nippertje kwam Piet aanrijden.

Leo van de Heuvel kon nog net op tijd gedumpt worden, zodat hij de boot nog haalde. Maar Jo en Piet kwamen een boot later. Ze moesten de fietsen nog eraf halen en de auto parkeren en dat zat er niet meer in. Op de boot was het ook gezellig, en we konden boven op de boot mooi kijken. Het weer was ook prima, de tijd ging vlug voorbij. De bagage moesten we in de karretjes doen. Wie sterk was kon de tassen en koffers op de bovenste plank leggen. Toen even een fiets gehaald en konden we naar de kampeerboerderij ('t Kraaijenest) fietsen. Even een bed uitzoeken en de tassen neerzetten, daarna was er al lekkere koffie met een koek. We zaten maar amper een kwartier binnen of ze kwamen vragen wat we 's avonds wilde drinken. Van alles werd er besteld: port, jonge jenever, bier etc. De prijs per consumptie werd genoemd, dat viel erg mee. Pieter van der Voort bestelde gelijk een fles erbij. De laatkomers waren ook gearriveerd. "Goede morgen!", zeiden ze; maar het was al bijna middag. Nu werd het toch echt tijd om te gaan fietsen. Het was schitterend weer en we zagen van alles. Af en toe stopten we, en dan werd er getrakteerd met een waddenlollie of een waddensnoepje. Tussen vijf en half zeven 's avonds kwamen we allemaal terug. Sommigen gingen even een dutje doen, anderen even een douche nemen. Even een borreltje of een glaasje drinken voor het eten, en even wat gedachten wisselen met elkaar wat we gezien hadden. Om zeven uur konden we eten, waar we ontzettend zin in hadden, ze waren goed gezond allemaal. Het was ook erg lekker. Rond de klok van acht uur half negen kregen we nog een lekkere kop koffie of thee. Even het nieuws bijhouden op de TV. Sommigen gingen wat lezen of leren of schrijven. Ook ging er een groep naar het café in het dorp. Er bleven er nog een paar laat zitten. De allerlaatste gingen nog even langs de kermistent, maar de kermis was al gesloten. De tent was open, eerst mochten ze er niet in. Door wat heen en neer gepraat hebben ze toch nog een kijkje mogen nemen. Iedereen was toch wat moe van de reis en slapen uitstekend. Het was een fijne dag geweest.

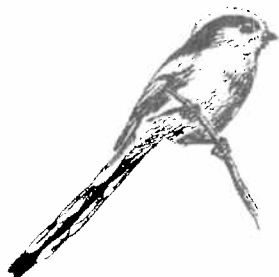
Groetjes,
Noud en Ria van de Rakt

*****

Verslag Ameland ... door Francien

Zondag, 19 oktober 1997

Na een vrij goede nachtrust van de meesten van ons (Ad, William, Gé en Piet kwamen na een leuk avondje Ameland kermis om half vier aangewaggeld bij het Kraaijenest), waren we om half acht opgestaan om het ontbijt van kwart over acht niet te hoeven missen. Toen ik buiten kwam was het wat mistig maar volgens de weerberichten wordt het

vandaag net zo'n prachtige najaarsdag als gisteren met temperaturen van wel achttien graden Celsius. Na een stevig ontbijt waren we zover om Ameland verder te gaan bekijken. Met een grote groep fietsten we de duinen in. Bij iedere bankje dat we tegenkwamen moest er zonodig weer gestopt worden. De mobiele telefoon van Peter Noy was een uitkomst, regelmatig werd daar een beroep op gedaan. Ook werd er contact gelegd met Jan van de Tillaart en Peter van de Braak die nog onderweg waren naar Ameland, zodat die wisten waar ze ons zoeken moesten als ze aankwamen. Peter kon zijn vrouw nog geen uur missen, en wist precies na regelmatig naar huis bellen wat er in

Uden gebeurde. De kosten van een mobiele telefoon zijn ook niet mis, daarom Peter is het misschien verstandig om volgend jaar je vrouw mee te nemen want dat is goedkoper dan bellen. Zo rond de middag viel de groep uit elkaar maar op zo'n eiland als Ameland kom je toch regelmatig weer vogelaars uit Uden tegen. Na een prachtige middag en af en toe genieten op een terrasje, togen we rond half vijf weer richting kampeerboerderij "het Kraaienest", waar gehaktballen met vette jus al op ons stonden te wachten. Maar na zo'n dagje buitenlucht viel dat erg in de smaak. 's Avonds gingen we met een groep naar café "de Klok". Echter de "bruurs" Hermans moesten entree betalen en dat viel niet in de smaak dus togen we met de helft van de groep naar café "de Driesprong". Na een aantal pintjes was het om één uur tijd om terug te gaan. Tiny en ik sliepen bij Peter Noy op de kamer, die al geruime tijd in dromenland was. We kropen in het aardedonker door de slaapkamer. Tiny houdt niet van aardedonker dus vroeg hij aan mij "doe jij het gordijn een stukje open, dan schijnt de maan naar binnen en zie ik tenminste waar ik lig". Dit was het verslagje van mij, het is de eerste keer dat ik mee naar Ameland ging. Daarom komen namen van vogels niet in mijn stukje voor. Ik ging mee voor de gezelligheid en heb er toch wat van opgestoken. Daarom leden van de Vogelwacht die niet mee geweest zijn, het is een aanrader. Als ik volgend jaar in de gelegenheid zal zijn ben ik weer van de partij.

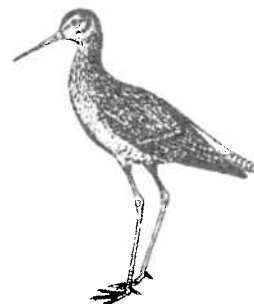
Francien van de Elsen

*****

Verslag Ameland ... door Gé, Jan en William

Maandag, 20 oktober 1997

Middernacht, wij wilden, moesten, deden een verslag over de maandag. Om het verhaal kracht en inhoud te geven moest het een geweldige dag worden. Een dag duurt van 00.00 uur tot 23.59 uur, dus wij beginnen het verslag om exact 00.00 uur in café de Klok, waar wij op dat moment toevallig waren. Er speelde die avond een blues band, het was een prachtig spektakel. Vijf gulden kostte het, ja we weten het, dat is veel, maar dat was het dubbel en dik waard. We waren met een select gezelschap: Piet van Jo zorgde voor de pinda's, Jan voor de klets, Peter (beter bekend als de voorzitter) zorgde voor de wijze taal, we mogen wel zeggen zangtaal, vader Wienbelt stond te genieten op de achtergrond en Gé en William hielden samen het overzicht... Rond een uur of twee kregen we nog een show van Elvis en Paul de Leeuw en dat alles voor ongeveer vijf gulden. Toen de eigenaar wilde sluiten gingen wij terug naar de kampeerboerderij. Ik weet niet of iemand ooit rond drie uur een slaapzaal, waar zeventien vogelaars liggen te ronken, binnen is gewandeld, maar dan kom je erachter dat lucht dik kan zijn. Mijn grote God wat kan lucht dik zijn en herrie, ronken, spetteren, boeren en andere menselijke geluiden vulde de dikke lucht. Wij deden onze ogen dicht... en meteen weer open, het was weer ochtend. Als frisse juvenielen sprongen wij uit onze nest, vlug klaarmaken voor het ontbijt. Even met de tandenborstel een dode zeehond uit de mond borstelen en hoppa weer helemaal de king. Elke morgen genieten van een heerlijk ontbijt en dan het veld in. We hadden nog maar amper de trappers rondgegooid of we zagen al een shoarmabeest op zijn rug liggen. Het

kon duidelijk niet overeind komen. Het wachten was op de voorzitter die het teken gaf voor het op de poten zetten van het shoarmabeest. Even later was het zover, het beest was op de poten gezet, zowaar een goede daad op de vroege ochtend. Verder ging de rit. Na een half uur al een fikse discussie. Ja, vogelaars geven elkaar niet zomaar gelijk, want het blijft moeilijk: lopen je schoenen het lekkerst uit de oven of uit de magnetron. Het zal altijd een moeilijk punt blijven. We zijn toen naar het Oerd gefietst, naar de uitkijkpost en ja hoor het was uitkijken, je waaide er zo weg. Hierna hadden we een prachtig uitzicht.. vanuit het strandpaviljoen. De zee was woest, de wind was koud, de boerenomlet was warm en het biertje lekker. Het was dan ook al elf uur in de ochtend. En terwijl je daar rustig zit te genieten van dit alles begint zo'n dwaas te schreeuwen dat hij witte stippen aan de horizon ziet. Na enig overleg trokken wij onze conclusie en spraken de verstoorder toe "Geeft niks jongen, dat gaat vanzelf weer over". De fiets van het slot en daar ging hij weer, een krachtige fietstocht tegen de wind in. Als denderend peloton door de duinen. Nee, geen grapjes, met deze snelheid was er weinig te lachen. Aha, daar zagen we iets, er werd krachtig geremd. De geur van verbrand rubber teisterde de neusgaten. Maar dit alles ging aan ons voorbij bij het zien, waar we voor geremd waren: een prachtige duinpan. Precies volgens de ronding van een rug en dat moest even getest worden. Het klopte precies, het lag heerlijk en dan even filosoferen. "Wat je nu om je heen ziet, overal hult en bult en daar tussenin plassen water, dat moesten ze ook in de Maashorst hebben". Gewoon iemand op een grote loader zetten, die er echt niks van snapt, die jaag je dan de Maashorst in, dan komt het goed. Hij mag zelfs nog geen rijbewijs hebben! Je kunt altijd William bellen, dan komt het allemaal goed. Nu even terug naar de orde van de dag, we kregen weer honger. Even langs een restaurant, maar wel vlug zei Tinie, want ik wil naar het Wad. Even later zitten we in zo'n aquarium en het duurde toch lang. Volgens ons was het al wel tien keer eb en vloed geweest. Klaar met eten, de fiets op richting het Wad. Om de beurt kop trekken om de snelheid erin te houden. Met een prachtige snelheid schoten wij door de polder de dijk op, en ja hoor, het lag er nog, het Wad. We keken wijs over het Wad en trokken onze conclusie, wat is het eigenlijk toch een grote rotzooi. Een groot gat vol met blub. Wij snapten niet waarom ze dat nu nooit verhard hebben, dan was je toch van een hoop ellende af. Nou, we hadden wad gezien, dus tijd om naar het Kraaienest te gaan. Even rustig douchen en eten en dan "Wat gaan we doen vanavond, blijven we gezellig voor de buis of...?". Onderweg naar "de Klok" kwam het antwoord, dat dit toch het gezelligste was. Wat een verrassing: geen entree. We gingen dus maar weer op onze eigen plek zitten, nu maar hopen dat we hier onze dag helemaal vol kunnen maken!!!!

P.s.: Er zaten trouwens ook nog vogels!

De club uit Mariaheide,
Jan van de Tillaart, William van der Velden en Gé van Boxmeer.

*****

Verslag Ameland ... door Toon

Dinsdag, 21 oktober 1997

's Morgens bij het ontbijt zitten we aan twee tafels, een vroege tafel en een uitslaperstafel. En dat heeft merkwaardig genoeg niets te maken met de activiteiten de avond ervoor. De "stappers" zijn ook nu gewoon vroeg op. Hoewel voor sommigen het toch wel een zware ochtend is. Maar ja, 's avonds grote jongen ...

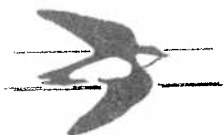

Gisteren heeft er de hele dag een flinke wind gestaan, dus ik wil eerst naar de zee gaan kijken. Wie weet of er iets leuks naar de kust is gewaaid. Samen met Theo ga ik meteen na het ontbijt op pad. De anderen maken allemaal andere plannen. Een uurtje zee levert echter niets op. Wat verre duikers, die niet op naam zijn te brengen. Grote groepen eidereenden. En een mannetje en vrouwtje brilduiker. Daarna doorgefietst naar het Oerd. Opvallend is het volledig ontbreken van bessen aan de duindoorn. De kramsvogels en koperwieken zullen hier dan ook niet lang blijven rondhangen. Op de rozenbottels zitten wel merels, groenlingen en een beflijster. Als je vanaf het uitkijkpunt de wandelroute neemt, kun je op zeker moment ver over het eiland uitkijken. Daar zijn we op een duintje gaan zitten, met de verrekijker en de telescoop in de aanslag. Er is ook op deze plaats niet veel trek waar te nemen, maar enkele soorten zijn toch duidelijk op weg naar het zuiden. Op deze plek zien we vooral kramsvogels, koperwieken, veldleeuwerikken, kepen en vinken. Een vrouwtje blauwe kiekendief jaagt in het gebied. Lekker in het zonnetje en beschermt tegen de wind laten we ons de boterhammen (Theo zit wel mijn boterhammen op te eten. Misschien moet er een frietkraam komen op het Oerd?) goed smaken. Op de terugweg gaan we eerst nog even naar het beweide gedeelte van het Oerd vlakbij het uitkijkpunt. Buiten het broedseizoen is dit vrij toegankelijk en sommige families nemen dat wel heel letterlijk. Grote groepen smienten en rotganzen moeten de lucht in. Gelukkig horen deze mensen niet ons commentaar op hun gedrag. Wat verder weg gaat een roofvogel op de grond zitten; een sperwer, buizerd of een havik? We kunnen het niet zien.

Terug op de fiets naar de andere kant van het beweide gedeelte (zuidelijk gedeelte). Eerst langs een zandpaadje in een rommelig hoekje met landbouw en wat opslag van gras aan de ene kant en duinstruweel aan de andere kant. Een mooi stukje. De zangvogels foerageren op het zandpad en gaan zo nu en dan op de prikkeldraad zitten. Kepen en vinken vliegen er veel rond en komen prachtig in beeld. Geelgorzen laten zich uitgebreid bekijken. Verder langs de eendenkooi het Oerd op. Deze keer helaas geen strandleeuwerikken. Wel veel rotganzen en een aantal brandganzen, die dit beweide gedeelte gebruiken als hoogwatervluchtplaats. Ook enkele tapuiten. Hemelsbreed staan wij waarschijnlijk niet ver van een andere Udense groep, die rond vier uur plotseling een grote trek van roofvogels waarnemen. Zij zien wel veertig buizerden in de lucht. Wij merken er niets van. Bij het Oerd begint als eerste het water te zakken. De steltlopers komen dan in grote groepen op het droogvallende wad af. Prachtig zijn de bontjes, zilverplevieren, drieteestrandlopers en tureluurs te zien. Ook een enkele groenpootruiter komt mooi in beeld. Het begint al te schemeren als wij teruglopen naar de fietsen. Vlakbij de eendenkooi stijgt nog even de spanning. Er vliegt laag over de weilanden een grote bruine vogel. Een uil? Het blijkt een buizerd te zijn, die zijn slaapplek in de eendenkooi opzoekt.

Iedereen laat zich na een lange dag buiten het eten goed smaken. 's Avonds wordt er voetbal gekeken. Een klein groepje ziet dat niet zitten en er ontstaat een kletshoekje. Laat op de avond moet er toch nog een afzakkertje genomen worden in het café, maar ééntje. Om drie uur in de nacht is voor sommigen die ene pas leeg. Dat zijn dan langzame drinkers of ze kunnen niet tellen. De volgende ochtend blijkt het vooral met het tellen te maken te hebben.

P.s.: Ikzelf ben nog de rest van de week op Ameland gebleven. Maar om dan maar het mooie weer mee terug te nemen naar Brabant vind ik niet zo leuk. Vanaf het moment dat de groep op de boot stapte werd het met het weer steeds minder. Als wraak op jullie onsportieve gedrag met het weer heb ik nog een soort aan de waarnemingen toegevoegd: kleine alk. Tot op enkele meters kwam hij naar mij toe gezwommen, toen ik stond te schuilen bij het huisje van de reddingsboot.

Toon Voets

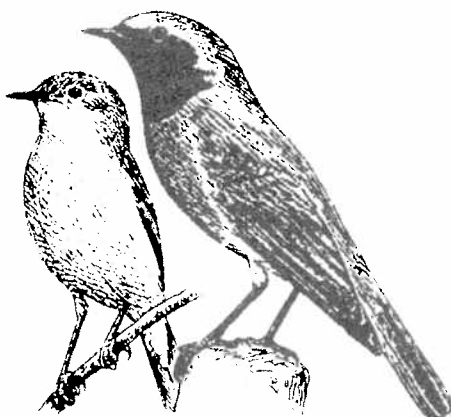
*****

Verslag Ameland ... door Henk

Woensdag, 22 oktober 1997

Na drie en een halve dag flink te hebben gefietst en vogels gekeken te hebben, waren we toe aan onze laatste nacht op Ameland. Deze nacht werd door iedereen voluit benut want men was pas tussen kwart voor acht en tien voor acht op om om acht uur te kunnen ontbijten. De dagen daarvoor waren sommigen al voor zeven uur wakker en op. Na het ontbijt werd er zoals gewoonlijk de groepsfoto gemaakt door John Hermans. Daarna moesten we de bagage buiten neerzetten. Hierna werd er door de fanatiekelingen nog een tijdje naar de vogels op het Wad gekeken. Anderen gingen nog wat inkopen doen. Om twaalf uur moesten alle fietsen bij de fietsenverhuurder aan het begin van de pier zijn ingeleverd. De meesten hadden de fiets reeds ingeleverd, maar we moesten nog op Peter wachten die pas om twee minuten voor of na twaalfen zijn fiets inleverde. We waren al bang dat hij het niet zou halen en dat wij aan de andere kant op hem moesten wachten. Maar gelukkig op tijd konden we met zijn allen overvaren en de terugreis aanvangen. Na onderweg een kopje koffie te hebben genuttigd waren we om ongeveer half vijf weer terug in Uden. Het was weer eens bere-gezellig geweest en daarom tot volgend jaar op Vlieland. Hoewel het dan misschien wel een stukje drukker zal zijn dan anders. Het aantal inwoners van Vlieland zal dan zijn uitgebreid met een honderd gezinnen.

Henk van den Acker

Waargenomen vogels Ameland 1997

In bijgaande tabel vindt men een opsomming van de vogelsoorten, zoals deze door de excursiegangers tijdens het verblijf van 18 t/m 22 oktober jongstleden op het waddeneiland gezien en/of gehoord zijn. Dit jaar scoorden we een totaal aantal van maar liefst 117 soorten, wat niet slecht genoemd mag worden. Enkele opvallende vogelsoorten zijn: de Hop, Slechtvalk, Jan van Gent en enkele Baardmannetjes.

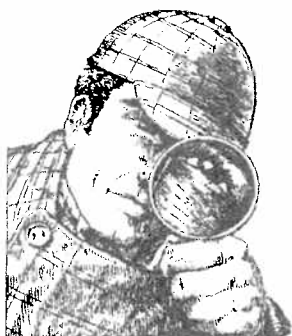
Jan Verhoeven

---

01. Aalscholver	39. Houtsnip	78. Slobeend
02. Baardman	40. Huismus	79. Smelleken
03. Barmsijs	41. Jan van Gent	80. Smient
04. Beflijster	42. Kanoet	81. Sneeuwgorst
04. Bergeend	43. Kauw	82. Sperwer
05. Blauwe Reiger	44. Keep	83. Spreeuw
06. Blauwe Kiekendief	45. Kievit	84. Staartmees
07. Boerenzwaluw	46. Klein Mantelmeeuw	85. Steenloper
08. Bontbekplevier	47. Kluut	86. Stormmeeuw
09. Bonte Strandloper	48. Kneu	87. Strandleeuwerik
10. Boomkruiper	49. Knobbelzwaan	88. Tafeleend
11. Brandgans	50. Kokmeeuw	89. Tapuit
12. Brilduiker	51. Kogans	90. Tijftjaf
13. Bruine Kiekendief	52. Koolmees	91. Toppereend
14. Buizerd	53. Koperwiek	92. Torenavalk
15. Dodaars	54. Krakeend	93. Tureluur
16. Drieteenstrandloper	55. Kramsvogel	94. Turkse tortel
17. Eider	56. Kuifeend	95. Veldleeuwerik
18. Ekster	57. Meerkoet	96. Vink
19. Fazant	58. Merel	97. Vlaamse Gaai
20. Fuut	59. Middelste Zaagbek	98. Waterhoen
21. Geelgorst	60. Oeverpieper	99. Waterral
22. Gele Kwikstaart	61. Paap	101. Watersnip
23. Goudhaan	62. Pijlstaart	102. Wilde Eend
24. Goudplevier	63. Pimpelmees	103. Winterkoning
25. Graspieper	64. Putter	104. Wintertaling
26. Grauwe Gans	65. Rietgans	105. Witgatje
27. Groenling	66. Rietgorst	106. Witte Kwikstaart
28. Groenpootruiter	67. Ringmus	107. Wulp
29. Grote Bonte Specht	68. Roodborst	108. Zanglijster
30. Grote Jager	69. Roodborsttapuit	109. Zeekoet
31. Grote Lijster	70. Roodhalsfuut	110. Zilvermeeuw
32. Grote Mantelmeeuw	71. Roodkeelduiker	111. Zilverplevier
33. Grote Stern	72. Rosse Grutto	112. Zwarte Mees
34. Havik	73. Rotgans	113. Zwarte Roodstaart
35. Heggemus	74. Ruigpootbuizerd	114. Zwarte Ruiter
36. Holenduif	75. Scholekster	115. Zwarte Kraai
37. Hop	76. Sijs	116. Zwarte Zeeëend
38. Houtduif	77. Slechtvalk	117. Zwartkop

Vogel onder de loep ...

De Brilduiker

In deze bijdrage van "Vogel onder de loep" wil ik een vogel bespreken die in de winter vaak te bekijken is, de brilduiker. De brilduiker is een echte duikeend, dit kun je vooral zien als je eens het geluk hebt een brilduiker over het land te zien lopen. Je kunt dan zien dat de poten erg ver naar achteren geplaatst zijn. Maar vaak zul je een brilduiker niet op het land zien, ze bevinden zich bijna altijd op het open water. Daar kunnen we ze dan ik de maanden september tot mei regelmatig bewonderen.

Tijdens de trek vormen ze vaak grote groepen die wel kunnen oplopen tot zo'n duizend vogels. Op de grote wateren en op zee zijn ze regelmatig te zien maar ook op het Hemelrijk zijn ze eigenlijk elk jaar wel gezien. Het kan niet missen, een prachtig zwart-wit getekende vogel, althans het mannetje. Het vrouwtje is wat matter van kleur en heeft een bruine kop terwijl het mannetje een pikzwarte kop heeft met witte wangen. De vogels zwemmen net zo graag onder water als boven water. Een typisch kenmerk van de brilduiker ten opzichte van de andere duikeenden, de groep waartoe hij behoort, is dat ze direct kunnen opvliegen uit het water en niet zoals de andere duikeenden een watertrappende aanloop nemen. Hun snelle vleugelslag maakt bij het opvliegen een fluitend geluid. De balts van de brilduiker begint al vroeg in het voorjaar en is ook in de winter waar te nemen. Hun baltsgedrag is zeer uitgebreid. Het mannetje zwemt om het vrouwtje heen, steekt zijn kop en staart omhoog en spat af en toe met zijn snavel wat water op. Vaak wordt daarbij een knorrende geluid gemaakt. Als de brilduiker weer in zijn zomergebied is aangekomen, de meren en rivieren van het noordelijk halfrond, wordt snei begonnen aan het nest. Bij voorkeur broedt de brilduiker in holle bomen in de buurt van het water maar soms nemen ze ook genoegen met een konijnehol. Het nest wordt volledig bekleed met dons. Er worden zes tot twaalf, gladde blauwgroene eieren gelegd die 26 tot 30 dagen bebroed worden door het vrouwtje. Als de kuikens uit het ei zijn gekomen laten ze zich gewoon uit het nest vallen. Ook als dat tien meter hoog in de boom is. Door hun geringe gewicht overleven ze deze grote val met gemak en zoeken ze direct onder begeleiding van hun ouders het water op. Want op het water zijn ze veilig voor de meeste roofdieren. Het voedsel van de brilduiker bestaat uit kleine in het water levende dieren als insecten en weekdieren, ook een klein visje wordt niet versmaad maar dit is echt niet hun hoofdvoedsel.

Al met al een mooie vogel die zeker de moeite waard is om eens te gaan bekijken, op het IJsselmeer zijn ze de hele winter te bekijken maar ook in de Ooypolder heb ik ze 's winters vaak gezien. En als je zo'n prachtig mannetje in zijn mooie verenpakje ziet baltsen en proberen om de aandacht van het vrouwtje te trekken dan is dit een spectaculair gezicht. Voor mij is de brilduiker een van de mooiste eenden, niet alleen om de mooie kleur maar vooral ook om zijn gedrag. Dus als je weer eens binnenzit op een koude zondagmiddag en niet weet wat je zal gaan doen, nu ga eens op zoek naar deze mooie vogel. Maar denk eraan neem een extra trui mee want ze zitten op open water en daar is het in de winter berekoud.

Ik zou zeggen, allemaal fijne Feestdagen en tot de volgende keer,

Pedro van den Acker

Publiekswandeling 9 november

De weermannen hadden het gelukkig weer mis op deze zonnige zondagmorgen. Een hoop ellende was voorspeld, wat overbleef was een heerlijk zonnetje. We vertrokken iets over negenen. Een experiment, het bestuur wilde kijken of het door het latere tijdstip drukker zou zijn. Op deze morgen was dat niet het geval. Met gidsen erbij telde ik ongeveer veertig personen. Dit zou uiteraard met het slecht voorspelde weer te maken kunnen hebben, de wandeling was echter ook niet geweldig in de bladen vermeld. Hier moeten we het toch van hebben. Jammer voor alle moeite die Peter Noy zich telkens weer op de hals neemt. Peter heeft een heel scala aan adressen in zijn fax staan die bij elke publieksactiviteit de nodige informatie krijgen.

Terug naar de wandeling. Er wordt besloten om in twee groepen op pad te gaan. Willy, Tiny, en Aad de ene groep, de Verkaartjes en Hermansen de andere groep. Ondanks het mooie weer lieten de vogeltjes het een beetje afweten. Lopend naar het begrazingsgebied zagen en hoorden we wel diverse meesjes, onze wintergasten de koperwiek en kramsvogel. John had de telescoop bij, een dankbaar apparaat met publiekswandelingen. Er zijn nog hele volksstammen die menen vogels te moeten kijken zonder verrekijker. Wat een zonde toch. Tegen elven enkele buizerden. Inmiddels wandelen we in het begrazingsgebied. De omgeving is prachtig en wordt elk jaar mooier. Wanneer is de hele Brobbelbies weer natuur en doet het zijn naam weer eer aan? Zullen we het nog beleven? Gedachten die opkomen in tijden dat de vogeltjes iets minder aanwezig zijn. Toch voldaan en een beetje moe nemen we nog een kopje koffie in het Bezoekerscentrum. Tinie, Aad en Willy komen binnen, ook niet veel gezien. Toch wel het vrouwtje van de blauwe kiekendief. Een teken dat de winter in aantocht is.

Van mij mogen we de winterse publiekswandelingen gerust op negen uur houden, aan de vogels zal het niet liggen.

Jan-Willem Hermans

In gesprek met ... Adrie Nijssen

Als ik Jan bel voor een gesprek aarzelt hij even, zegt dat ik misschien beter met Adrie kan praten, want die kan zo goed vertellen.... maar ja, Adrie woont in Etten-Leur. De oplossing: ook haar bellen is dan gauw gevonden. Jan is lid geworden van de Vogelwacht omdat hij wat meer buiten wilde zijn. Hij heeft namelijk problemen met zijn longen en dan is frisse lucht alleen maar aan te bevelen. Hij was al lid van een vleermuiswerkgroep, maar daar is niet het hele jaar door wat te doen. Zijn zwager was bij een vogelwerkgroep in de buurt van Cuijk. Daar hoorde hij zo het een en ander van. Samen met Adrie is hij toen op zoek gegaan naar iets dergelijks in Uden. "Want alles wat vliegt heeft zijn belangstelling". Zo zijn ze via een paar lezingen lid geworden.

Adrie heeft al van jongsaf belangstelling gehad voor dieren. Ze is er nooit bang van geweest en dat was bij de dieren wederkerig, ze komen naar haar toe. Die liefde voor de natuur vond ze ook bij Jan en zo zijn ze samen in Uden aan de slag gegaan. Regelmatig gingen ze mee met de I.V.N.-wandelingen. Adrie vindt zichzelf niet zo'n vogelmens. "Ik ben altijd te laat met mijn verrekijker". Maar desondanks heeft ze er door de jaren heen al heel wat leren kennen én herkennen. Zij is in Etten-Leur al jaren lid van een natuurgroep, want ze vindt de natuur het mooiste wat er is. Ze geniet van kleine dingen, ziet onderweg niet de mensen en de fietsen, maar wel de honden en de katten en de vogels! Daarvoor hoeft ze niet naar Spanje op vakantie. Ze heeft ook altijd veel dieren gehad. Thuis hadden ze vroeger geen eigen huisdier, maar dan sleepten ze gewoon katten uit de buurt mee, zetten die in een BlueBand doos en dan werden die dozen opgestapeld. Grote hilariteit natuurlijk als een van de katten door de bodem van zijn doos zakte en bij zijn onderbuurvrouw/-man terecht kwam. Eenmaal op eigen benen konden er wel dieren komen. Ze vertelt smakelijk over de lijster die ze zeven jaar gehouden heeft in een papegaaiekooi. Hij mocht vaak rondvliegen door de kamer. Als ze in de keuken bezig was kwam hij zich wassen in bijvoorbeeld het waswater van de spinazie. Of hij pikte een spruitje uit de pan om het ergens anders uit te gaan zitten pluizen.... Zo heeft ze nog heel wat anekdotes, over de kanarie zonder staart, de parkieten en valkparkieten, over haar Tervurense herder... ook over de papegaaï die haar niet kon uitstaan! Het enige dier dat haar uit de weg ging, of haar zelfs aan zou kunnen vallen.

Nu met al dat heen- en weer gereis naar Uden heeft ze alleen nog een "verwende" Tervurense herder en voert ze zo'n dertig Turkse tortels in haar tuin. In de winter zitten daar dan ook nog de koolmees, soms de groenling, de kramsvogel en het laatste jaar zelfs een winterkoninkje bij. Een geval apart is mevrouw merel die de aalbessen en kersen steelt en haar dan met "ondeugende oogjes" aan gaat zitten kijken. Jan is een tijd echt bezig geweest met de vleermuizen. Het "seizoen" loopt van april tot en met oktober. Soms wordt er in de winter eentje wakker als het erg warm is voor de tijd van het jaar. Als het een sterke vleermuis is overleeft hij dat wel. In Uden hebben we geen grotten, dus overwinteren ze in oude, goedgebouwde vogelnesten waarin het niet vriest. Verder houden ze van schuren, kerken, fabriekszolders.... Ze willen het niet warm hebben maar wel vorstvrij en winddicht kunnen slapen. Daarom vind je ze ook vaak in de spouwmuur. Vanwege zijn longen is Jan afgekeurd. Hij heeft dus nu wat meer tijd. Daarvan wil hij best wat uurtjes in de Vogelwacht steken. Voorlopig weet hij niet of en bij welke werkgroep hij zich zal aansluiten. Uilen, lijkt hem wel wat. Adrie hobbelt wel met hem mee. Zij heeft nog geen specifieke belangstelling, alles in de natuur is boeiend. Een van haar hobby's is bijvoorbeeld bramen plukken en er jam van maken. Samen met Jan gaan ze naar Mill, waar ze een heel perceel weten. Thuis loopt ze naar het einde van de straat, vlakbij het

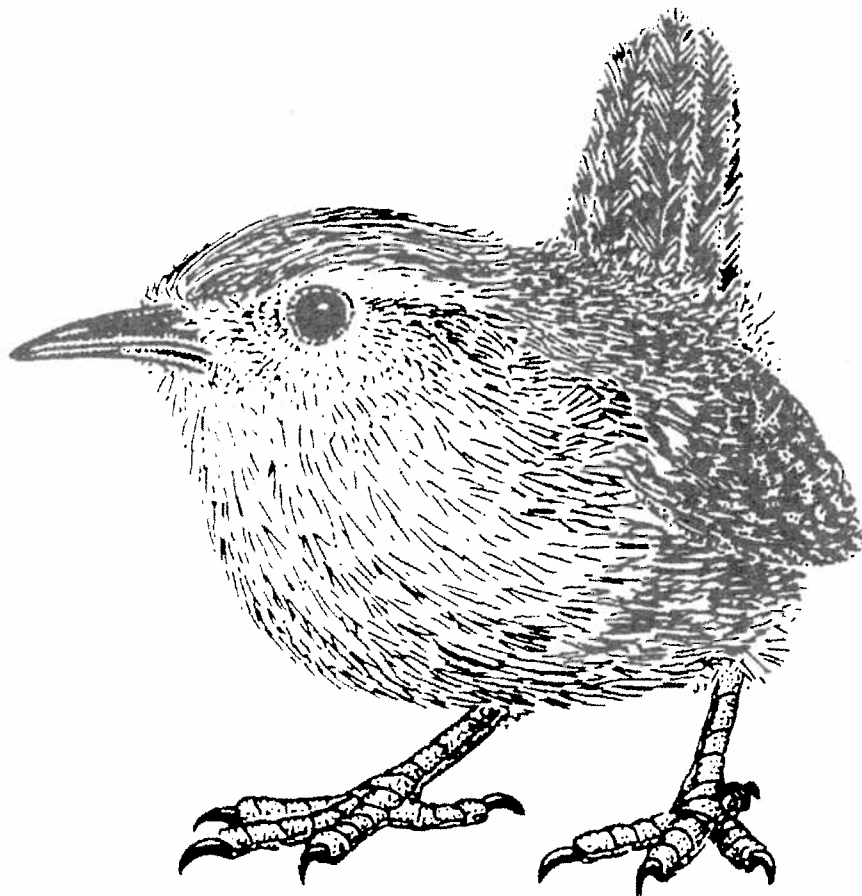

station. Ondanks de snoei heeft ze er dit jaar toch nog zes of zeven potjes uitgehaald! Natuurlijk is ze ook dit jaar weer in de struiken beland omdat ze net die ene braam moest hebben waar ze niet bij kon. Ondanks commentaar van Jan ziet ze zich op haar vijfenzeventigste nog steeds bramen plukken en in de struiken vallen!!

Het prettige van de Vogelwacht vinden ze de vrijblijvendheid: je kunt komen en gaan, doen, laten en vertellen wat je wilt. Zeker voor iemand die de ene dag een hele dag mee kan doen en de volgende misschien maar een uur is dit een geruststellende gedachte. Ze zouden ook graag meegegaan zijn naar Ameland, maar het beetje lucht wat Jan telkens binnen krijgt vermoeit hem zozeer dat hij altijd ver van te voren moet plannen wanneer hij uit zal gaan en hoeveel dagen het hem zal kosten om weer op adem te komen. Jammer want van de maandagavondwandeling naar Russendaal (Estersbroek) in Mill heeft hij echt genoten. Zo'n drie of vier uur banjeren door de natuur vindt hij wel leuk. Evenals de Vogeltrek-Teldag. Ook al was er weinig te zien. Er was ook zo weinig te horen dat ze de mensen van post twee konden mededelen dat ze de intercom echt niet hoefden te gebruiken, want ze konden ze zo wel verstaan! Verder genieten ze samen van de "gevederde vriendjes" rondom het huis. En dat er dat veel zijn bewijst wel een dagboekantekening van Adrie dat ze op vijf november zeven verschillende vogels hebben gezien in het piepkleine tuintje van Jan. Ze hopen dat ze nog veel mooie waarnemingen kunnen doen en dat het vaak mooi vogelweer zal zijn. Natuurlijk hopen ze ook dat ze nog lang lid kunnen zijn van Vogelwacht Uden en daar veel plezier aan kunnen beleven. En ze hoeven echt niet aan een stipje in de lucht al te kunnen zien wat voor beestje daar nu vliegt!!

Margreet Hoefnagels

Impressies Vogeltrek-Teldag 1997

Op zondag 26 oktober 1997 hadden we weer onze jaarlijkse vogelteldag op het programma staan. De avond ervoor stond het te miezeren. Zou deze dag weer in het water vallen, zoals het vorig jaar? Gelukkig blijkt het 's morgens redelijk weer te zijn. Het is een beetje mistig, maar deze mist trekt snel weg. Dit jaar is er een nieuw fenomeen bij gekomen. Het "bakkie" heeft zijn intrede gedaan bij de Vogelwacht. Voortaan kunnen we leuke waarnemingen direct aan alle posten melden, met het risico dat de posten leeg lopen.

Er zit helaas niet veel trek in de lucht. Wij, dit zijn Peter Nielen, Marc Poulussen, Louis van de Pol, John en Jan-Willem Hermans vormen post 4 en hebben uitzicht over de Brobbelbies. Bij het wegtrekken van de mist hebben we het even druk; vinken, spreeuwen en zelfs grauwe ganzen, een enkele kneu, groenling en keep passeren onze post. Voor ons zit een groep van circa 300 veldleeuweriken. Deze zijn (nog) niet op trek. Veldleeuweriken verzamelen zich tot grote groepen op enkele plaatsen in Nederland. Hier verblijven ze, mits het weer dit toelaat. Als het echt streng gaat winteren hebben deze groepen de neiging richting Midden tot Zuid-Frankrijk te gaan. Deze vogels zorgen ervoor dat we steeds toch vogels in de kijker krijgen. Af en toe komt er een sperwer voorbij wat voor de nodige paniek zorgt.

Dit jaar hebben we weer de soep op het programma staan. Enkelingen lieten via het bakkie weten trek te hebben. John en ik gaan de taak "Soepboer-expres" uitvoeren. Elke post wordt voorzien van heerlijke erwtensoep. Op alle posten valt de trek enigszins tegen. Post 2, de centrale post op het drielandenpunt wordt wel veel bezocht door geïnteresseerd publiek. Publiciteit genoeg, Omroep Brabant en Sky-line radio hebben ons live geïnterviewd. Teruggekeerd op onze post heeft Maria Panhuyzen zich bij onze telpost gevoegd. Voor ons start het toetje van de dag. Het heeft met trek niet zoveel te maken maar het is wel een prachtige vogelwaarneming. Wat gebeurt, een sperwer-mannetje vliegt op de groep veldleeuwerikken af. Het lukt hem om een leeuwerik afgezonderd van de groep te krijgen. Voor onze ogen, ik schat op een afstand van dertig meter, slaat de sperwer de leeuwerik. De sperwer probeert de prooi te plukken, maar nog in geen tien seconden vliegt een buizerd op de sperwer af, welke de prooi voor gezien houdt. De buizerd vliegt met de leeuwerik weg. Ook in de vogelwereld heb je profiteurs!!

's Middags kwam zowaar de zon even door. Dit veroorzaakte duidelijk trek en wel van de buizerden. Bijna alle posten melden gedurende een uur een flink aantal buizerden. Onze post had circa dertig buizerden in de kijker gehad. De zon verdween achter de wolken en het was voorbij. We zouden tot drie uur tellen, maar om twee uur werd de dag afgeblazen. Op de centrale post werden nog

enkele neutjes genuttigd en ervaringen uitgewisseld. Iedereen ging voldaan naar huis. Het is en blijft een leuke activiteit binnen de Vogelwacht. Misschien dat we het volgend jaar iets eerder in de maand moeten gaan tellen zodat we de "grote trek" meemaken. Een beetje geluk hebben we elk jaar nodig. Bedankt aan de organisatie. Hiernaast volgt nog een totaaloverzicht van de dag.

Jan Willem Hermans

Totaal overzicht Vogeltrek-Teldag Maashorst 1997

	Code	Post					Totaal	TOP TIEN
		1	2	3	4	5		
Aalscholver	A	33	24	0	5	36	98	9
Blauwe reiger	12	0	0	0	0	0	0	
Boerenzwaluw	T	0	0	0	0	0	0	
Boomleeuwerik	134	0	6	4	0	31	41	
Boompieper	U	0	0	0	0	0	0	
Buizerd	F	16	7	13	25	21	82	6
Ekster	201	0	0	0	0	0	0	
Fazant		1	0	0	0	0	1	
Geelgors	RR	37	14	24	7	53	135	
Gele Kwikstaart	W	0	0	6	0	0	6	
Goudplevier	H	0	0	0	0	0	0	
Graspieper	V	26	31	62	27	34	180	5
Grauwe Gans	B	20	20	15	11	7	73	
Groene specht		1	1	0	0	0	2	
Groenling	NN	4	5	0	4	2	15	
Grote Bonte Specht	131	3	0	0	0	0	3	7
Grote Lijster	EE	0	0	0	0	0	0	
Havik	051	6	0	2	3	0	11	
Heggemus	Z	0	0	0	0	0	0	
Holenduif	Q	1	55	22	30	4	112	
Houtduif	R	156	49	60	118	216	599	
Kauw	HH	19	0	30	2	45	96	10
Keep	MM	14	20	2	6	17	59	
Kievit	I	0	0	1	0	0	1	
Kleine Bonte Specht	132	0	0	0	0	0	0	
Kneu	QQ	9	0	28	62	0	99	8
Kokmeeuw	L	4	0	1	0	26	31	
Koigans	21	0	0	0	0	0	0	
Koolmees	GG	3	7	0	0	7	17	
Koperwiek	DD	17	4	0	7	12	40	
Kramsvogel	BB	25	7	10	10	28	80	
Merei	AA	1	0	0	0	0	1	2
Pimpelmees	FF	0	0	0	1	0	1	
Putter	OO	0	18	0	0	11	29	
Rietgors	SS	4	0	0	0	4	8	
Ringmus	KK	12	0	0	17	16	45	
Roek	II	4	0	9	8	29	50	
Scholekster	G	0	0	0	0	0	0	4
Sijs	PP	0	8	0	1	46	55	
Sperwer	E	12	1	0	5	6	24	
Spreeuw	JJ	76	143	220	113	128	680	
Staaimees	134	0	0	0	0	10	10	1
Torenvalk	56	1	0	1	0	0	2	
Turkse Tortel	116	1	0	1	0	0	2	
Veldleeuwerik	S	19	64	324	102	28	537	
Vink	LL	169	184	98	103	257	811	1
Vlaamse Gaai	200	1	0	0	1	0	2	
Watersnip	J	0	0	0	0	9	9	
Wilde Eend	D	0	0	0	0	1	1	
Witte Kwikstaart	Y	3	17	7	1	9	37	
Wulp	K	0	0	0	0	0	0	
Zanglijster	CC	0	0	0	0	0	0	1
Zilvermeeuw	O	6	1	18	26	4	55	
Zwarte Kraai	205	41	9	0	41	0	91	
Zwarte mees		0	1	0	0	0	1	
Zwarte specht		1	0	2	0	0	3	
Onbekende soorten	UU	29	0	0	13	0	42	4277
Totalen		775	696	960	749	1097		

J. van Bergen

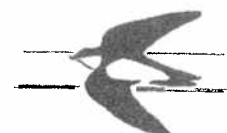
Thema-avond "de Maashorst in de toekomst"

Op 13 november jl. was er een informatie- en discussiebijeenkomst georganiseerd door het IVN Uden en de Vogelwacht Uden met betrekking tot de provinciale ontwikkelingsvisie voor de Maashorst. Verschillende natuur- en milieu-verenigingen, alsmede gemeenten zijn voor deze avond uitgenodigd. Het doel van deze avond is om informatie te krijgen over de visie die de provincie heeft wat de Maashorst betreft en om vragen en discussiepunten te opperen. De provincie wordt vertegenwoordigd door Rob Brinkhof (beleidsmedewerker natuur van de provincie Noord-Brabant en projectleider natuurontwikkeling Maashorst). Na het openingswoord van Ernest de Groot (voorzitter IVN), waarin hij kort de aanleiding en het doel van deze avond toelichtte, was het de beurt aan Rob Brinkhof om de visie van de provincie te geven.

Aanleiding voor de provincie is de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur, compensatie voor het verlies aan de A50 (de compensatie is een stuk bosgebied van ongeveer 80 tot 90 hectare), bosbeheer (o.a. omvorming van bossen) en nieuwe start Natuurpark Maashorst. De status en het karakter van de visie is zover dat er instemming is van de wethouders en Staatsbosbeheer (SBB) van alle gemeenten wat betreft terreinbeheer. Er is een bespreking en voorlichting geweest per gemeenten en in februari/maart is er een intentieverklaring van provincie, SBB, waterschap en landbouworganisaties. Volgens Rob Brinkhof is er in hoofdlijnen een gedachte, maar de provincie wil ideeën horen van allerlei organisaties met betrekking tot de Maashorst.

Er dient een bestuurlijk platform ingesteld te worden waarin alle organisaties plaats nemen. Daarnaast moet er een werkgroep per project komen en wat de financiën betreft kunnen vele regelingen benut worden om in de Maashorst in te zetten. Een voorbeeld hiervan is het omvormingsbeheer van bossen waar gelden voor vrijgemaakt worden (gemeente Oss is daar al mee bezig). Voorts moeten er voldoende initiatieven van de streek, SBB en milieuorganisaties komen, want er kan wel voldoende geld zijn, maar er moeten ook projecten zijn. Volgens Rob is de rol van natuur- en milieugroepen in deze dat ze deel moeten nemen in bestuurlijke platforms, het aandragen van projecten, inventarisaties wat betreft de ontwikkeling van de natuur en het geven van voorlichting en excursies.

Aan de hand van dia's liet Rob ons zien hoe hij de Maashorst als natuurgebied in de toekomst graag wil zien. In de visie van de provincie (en in die van de meeste aanwezigen) zal het gebied uit een open centraal hart met daaromheen parkachtige landschappen moeten bestaan. Begrazing vult een belangrijke rol voor de openhouding van het gebied. Misschien is er herstel mogelijk voor een aantal vennen (Bronnen Grote Wetering). In de randzone zou er extensieve landbouw plaats kunnen vinden. Het productiebos van vroeger moet vooral plaats maken voor meer loofbossen. In Oss is men al begonnen met het omvormen van bos. Door het omtrekken van bomen en het laten liggen van het dode hout creëer je natuurlijke barrières voor mens en dier. Hierdoor bestaat er weer de mogelijkheid voor jong hout om te groeien, maar ook mierenhopen zijn met het opengooien van het bos gebaat. Het bos is meer gevarieerd en verrassender voor de recreant. Het is van groot belang om de mensen een goede voorlichting te geven van wat er precies gedaan wordt in het gebied en waarom er zo gehandeld wordt. Dat geeft een stuk duidelijkheid voor de recreant en is van belang voor het slagen van projecten aldaar. Rob dacht er zelfs aan een eoduct over de A50 aan te laten leggen om het natuurgebied tot aan Herperduin door te laten trekken. Dat is een plan waar iedereen het wel over eens is, want wil je grotere dieren in het gebied hebben, moet je ze wel veel ruimte geven!

Vervolgens was het de beurt aan Klaas van der Laan van Staatsbosbeheer. Hij meldde dat er in twintig jaar ongeveer 350 tot 400 hectare grond is verworven en dat dit alleen maar zal toenemen mede omdat natuurontwikkeling zo'n belangrijk item is geworden. SBB ziet graag dat het natuurgebied toegankelijk is voor publiek, maar dan zonder paden of wegen. Uit zijn korte bijdrage bleek duidelijk dat de provincie en SBB op een lijn zaten. Vervolgens mocht er over en weer gediscussieerd worden. Het zou te ver gaan om van deze hele discussie hier verslag te doen, dus beperk ik me tot een tweetal vragen. Jan van de Wijgert (IVN) was er bang voor dat gemeenten het alleen als een geldinningsmogelijkheid zien en het oorspronkelijk doel uit het oog zouden verliezen. Daarom zag hij het plan van de provincie ook het liefst opgenomen in een streekplan, want dan heeft de provincie altijd nog een poot om op te staan, anders niet. Het antwoord van de provincie was hierover (naar mijn mening) wat vaag en niet goed overdacht (?). Zij stelde zich op het standpunt dat het slechts een soort van schets betrof over hoe zij de Maashorst graag zou zien in de toekomst en dat heel veel punten nog absoluut niet discussie-vrij zijn. Een ander belangrijk item was de waterhuishouding. Volgens SBB was het mogelijk om binnen een paar jaar de waterhuishouding in een groot gedeelte van de Maashorst weer op het oude peil te krijgen van vroeger of in ieder geval er dicht bij. Voor het hele gebied zal het moeilijker worden, maar niet onmogelijk. En zo werden er nog tot kwart voor elf over en weer vragen gesteld. Het is in ieder geval een leuk initiatief geweest van Vogelwacht Uden en IVN om zo'n avond te organiseren, want bij mijn weten was dit de eerste keer dat er zoveel verschillende organisaties bijeen waren om hun visie te geven over hoe zij "de Maashorst in de toekomst" zien.

Don-Alexander van Bergen

Bijzondere Waarnemingen

Hieronder tref je een opsomming aan van de bijzondere waarnemingen die bij mij zijn binnengekomen. Deze zijn van half september tot eind november 1997.

Voor de Maashorst zijn er dit jaar toch weer enkele soorten terug, zoals de klapekster (bij de 3 vennen) en de putters. Deze putters werden op de vogeltrek-teldag met grotere groepen gezien, fouragerend op de distels. De kruisbekken zijn dit jaar erg vroeg. Volgens de Dutch Birding kunnen we dit jaar een invasie van kruisbekken verwachten, opletten dus!

Peter van de Braak, Inventarisatiewerkgroep
Telefoon: 0413-253586)

BIJZONDERE WAARNEMINGEN VOGELWACHT UDEN E.O.				
DATUM:	AANTAL:	VOGELSOORT:	LOCATIE:	WAARNEMER:
07-09-1997	2	Putters	Maashorst	John Hermans
14-09-1997	1	Grote Gele Kwikstaart	Bloemenwijk, Uden	Jan Verhoeven
15-09-1997	1	Kleine Bonte Specht	Odiliapeel	Theo Raaijmakers
21-09-1997	1	Visarend	Megen	Martien v.d. Elzen
28-09-1997	1	Putter	Maashorst	D.A. v. Bergen
02-10-1997	42	Sijs	Maashorst	Henk v.d. Acker
23-10-1997	1	Dodaar	Maashorst	John Hermans
23-10-1997	4	Rietgors	Maashorst	John Hermans
24-10-1997	1	Klapekster	Maashorst	John Hermans
25-10-1997	4	Bonte Kraai	Odiliapeel/Landhorst	John Hermans
03-11-1997	4	Ransuil	Slabroek	Seniorengroep
17-11-1997	6	Kruisbek	Maashorst	Seniorengroep

Inventarisatie de Leygraaf

In het voorjaar en de zomer van 1997 hebben we met twintig personen van de Vogelwacht het gebied rondom de Leygraaf geïnventariseerd. Dit is gebeurd op uitnodiging van het V.L.U. Het doel van deze inventarisatie is om aan te kunnen tonen dat dit gebied een grote landschappelijke waarde heeft. Met de uiteindelijke rapportage kan de Vogelwacht de gemeente Uden, Veghel en Boekel er van doordringen dat dit gebied niet verloren mag gaan. Er zijn namelijk uitbreidingsplannen voor Uden/Veghel; hierdoor bestaat het gevaar dat de Leygraaf ingebouwd wordt tussen woningen. Ook wil men dat de gemeenten langs de Leygraaf "plas-dras" situaties creëert. Dit zijn dan stukken waar de Leygraaf wordt verbreed waardoor een meer natuurlijke situatie ontstaat. Door de nieuw te ontstane natte gebieden komt er na verloop van tijd een grotere verscheidenheid aan vogels op de Leygraaf af. Daarom is nu de inventarisatie van groot belang zodat men later kan zien dat het creëren van "plas-dras" gebieden een meerwaarde betekent ten opzichte van de huidige situatie. We hebben de Leygraaf verdeeld in zes stukken en dus ook zes groepen samengesteld die elk een gedeelte van het gebied hebben geïnventariseerd. Er is naar alle vogels gekeken, dus niet alleen naar broedvogels, maar ook naar vogels die tijdelijk de Leygraaf bezochten, bijvoorbeeld om er te fourageren. Bovenvernoemde inventarisatie heeft plaatsgevonden in de periode van maart tot en met juli van dit jaar. De resultaten zijn hieronder vermeld.

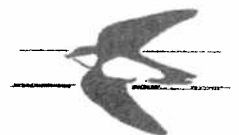
Resultaten:

In totaal hebben we vijftig soorten in de onderzochte tijd waargenomen. Hierbij zijn niet diverse algemene soorten meegeteld als bijvoorbeeld eksters. Het aantal soorten zou ongetwijfeld nog hoger zijn als we ook in de winter hadden doorgeteld. De volgende soorten vallen op:

- * **Aalscholver:** De Aalscholver is eenmaal waargenomen. De laatste tijd is het aantal Aalscholvers in Nederland behoorlijk toegenomen. Toch is de soort bij ons op de hoge droge zandgrond niet algemeen. De Leygraaf is typisch zo'n plaats om de Aalscholver af en toe tegen te komen.
- * **Bosrietzanger:** Op twee plaatsen langs de Leygraaf zijn Bosrietzangers waargenomen. Verder komt de Bosrietzanger nog voor op Kooldert, maar dat zijn zo ongeveer de enige gebieden in onze omgeving waar de Bosrietzanger nog voorkomt. De soort houdt van vochtige, verwaarloosde rietvelden. Door het aanleggen van plas-dras gebieden zal de Bosrietzanger in de toekomst hier toenemen.
- * **Geelgors:** Hier in onze omgeving is de Geelgors nog een bekende verschijning, langs de Leygraaf en bijvoorbeeld in de Maashorst, maar in een groot gedeelte van Nederland is de Geelgors verdwenen. Langs elke strook die we geïnventariseerd hebben kwam de Geelgors voor. Als in de toekomst de strook grond links en rechts langs de Leygraaf bewaard blijft, waarbij tevens de onverharde wegen intact blijven, zal de Geelgors broedvogel langs de Leygraaf blijven.

- * **Gele Kwikstaart**: Opmerkelijk is het voorkomen van de Gele Kwikstaart. De soort kwamen we langs vier van de zes onderzochte stroken tegen. In sommige stroken zelfs meer dan een paartje, zodat we kunnen stellen dat er ongeveer zes tot zeven broedparen zijn. Je kunt stellen dat de Leygraaf voor het voorkomen van de Gele Kwikstaart in onze omgeving van vitaal belang is. Hier en daar in onze omgeving kom je af en toe een paartje Gele Kwikstaarten tegen, maar zeker niet zo veel als langs de Leygraaf. De Gele Kwikstaart komt graag voor in kruidenrijke weilanden en akkerbouwgebieden waarbij de vochtigheid ook een rol speelt. Dit vind je vooral langs beken en lopen. Het aanleggen van plas-dras stroken zorgt ervoor dat er kruidenrijke, niet intensief begraasde stroken zullen ontstaan, waardoor de soort zal toenemen.
- * **Koekoek**: In drie onderzochte stroken is gebleken dat de Koekoek hier broedt. Vooral in iets vochtige gebieden kom je Koekoeken tegen. Dit komt vooral doordat hier een aantal soorten broeden waar de Koekoek graag het ouderschap aan wil overdragen. Voorbeelden zijn onder andere: Grasmus, Bosrietzanger, Kleine Karekiet en Graspieper.
- * **Kuifeend**: Langs vier van de zes onderzochte stroken is de Kuifeend waargenomen. Ook voor de Kuifeend geldt dat hij in onze omgeving sporadisch voorkomt door het ontbreken van grote watergebieden.
- * **Oeverloper**: Eenmaal hebben we langs de Leygraaf een Oeverloper waargenomen. Deze soort broedt niet of nauwelijks in Nederland, maar is wel gedurende een groot gedeelte van het jaar in Nederland waar te nemen. Ongetwijfeld zal door het ontstaan van plas-dras stroken een soort als de Oeverloper toenemen.
- * **Scholekster**: Langs elke strook zijn Scholeksters waargenomen. Deze soort broedt sinds een aantal jaren hoe langer hoe meer in het binnenland; met name in weidegebieden, maar in de omgeving van de vochtige Leygraaf kom je meer Scholeksters tegen dan in vergelijkbare gebieden waar geen beek doorloopt. De Leygraaf heeft dus een positieve uitwerking op het voorkomen van de Scholekster.
- * **Veldleeuwerik**: Langs vier van de zes stroken hebben de inventariseerders Veldleeuwerikken waargenomen. In de meeste weilanden in onze omgeving zie je dat door de intensivering in de landbouw de Veldleeuwerik is verdwenen. Daarom is het verheugend te noemen dat er langs de Leygraaf toch nog verschillende paren broeden. Er zijn, doordat de Leygraaf hier loopt, meer ruigtegebieden/overhoekjes aanwezig die van belang zijn voor de Veldleeuwerik.
- * **Witgatje**: Het Witgatje is langs drie van de zes stroken waargenomen. Voor deze soort geldt hetzelfde als bij de Oeverloper.
- * **Wulp**: Langs alle zes onderzochte stroken hebben we Wulpen waargenomen. Ook voor deze soort kun je stellen dat, door de aanwezigheid van de Leygraaf, er een aantal broedparen te vinden zijn. Het geeft wel weer de belangrijkheid aan van een gebied als de Leygraaf.

- * **Kwartel:** Op één plaats langs de Leygraaf zijn we de Kwartel tegengekomen. De soort heeft niet noodzakelijkerwijs de Leygraaf nodig om er te broeden (kijk bijvoorbeeld in de Maashorst). Wel kruidenrijke, afwisselende graslanden zijn in trek. Wellicht dat de plas-dras stroken er mede toe bijdragen dat de kwartel voor dit gebied behouden blijft.

Lijst waargenomen vogelsoorten

Aalscholver, Blauwe Reiger, Boerenzwaluw, Boomvalk, Bosrietzanger, Buizerd, Fazant, Fitis, Geelgors, Gele Kwikstaart, Grasmus, Graspieper, Groenling, Grutto, Havik, Holeduif, Houtduif, Keep, Kievit, Kneu, Koekoek, Kokmeeuw, Koolmees, Kuifeend, Kwartel, Meerkoet, Merel, Oeverloper, Patrijs, Pimpelmees, Ringmus, Scholekster, Sperwer, Spotvogel, Spreeuw, Sijs, Tapuit, Tjiftjaf, Torenavalk, Tuinfluiter, Turkse Tortel, Veldleeuwerik, Vink, Waterhoen, Wilde Eend, Witgatje, Witte Kwikstaart, Wulp, Zilvermeeuw en Zwartkop.

Zoals jullie zien hebben we in een relatief korte periode toch veel informatie weten te verzamelen over de vogels langs de Leygraaf. We hopen dat we met deze informatie de gemeenten Uden, Veghel en Boekel ervan kunnen overtuigen dat beschermende maatregelen voor dit gebied noodzakelijk zijn.

John Hermans

Geslaagde excursie Pier van IJmuiden

Op 16 november jl. zijn we met totaal acht personen op stap geweest naar de Amsterdamse Waterleidingduinen en de pier van IJmuiden.

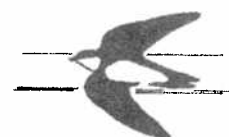
Amsterdamse Waterleidingduinen

Dit is een groot duingebied gelegen in de omgeving van Bloemendaal. Toch heeft het de naam Amsterdam gekregen. Dit komt omdat hier het drinkwater van Amsterdam wordt gewonnen. Er wordt vervuild water in de duinen gepompt, waarbij het duinzand een zuiverende werking heeft. Vervolgens wordt het schone water naar Amsterdam getransporteerd. Voor ons is het vooral een prachtig duinlandschap met oude bomen en heel veel beken in het gebied. Meteen bij de ingang troffen we het al door het zien van een Boomklever. Deze waarneming wijst al op een oud bosgebied. Na nog van dichtbij een herkauwende Ree te hebben gezien kwamen we bij een grote waterplas uit waar zo'n honderd Krakeenden te zien waren. Voor iedereen een mooie gelegenheid om deze soort eens heel goed waar te nemen. Later zagen we nog enkele Goudvinken, maar jammer genoeg veel te kort. Na twee uur gewandeld te hebben besloten we om terug te gaan, daar we anders veel te laat bij de pier zouden aankomen. Net voordat we bij de uitgang kwamen hoorden en zagen we nog enkele Glanskoppen (ook een aanwijzing voor oud bos). Om alles een klein beetje compleet te maken volgt hier nog een opsomming van de meeste soorten die we gezien hebben: Boomklever, Goudvink, Boomkruiper, Vink, Sijs, Kramsvogel, Koperwiek, Glanskop, Grote Bonte Specht, Krakeend, Wilde Eend, Middelste Zaagbek, Dodaars, Kuifeend en Knobbelzwaan.

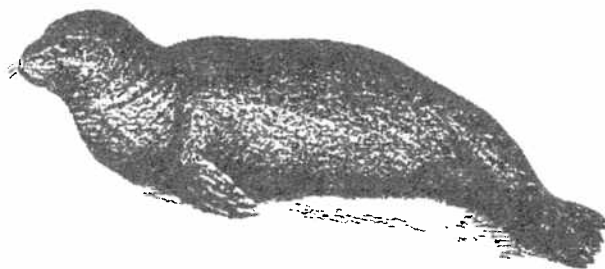
Pier van IJmuiden

Al jarenlang gaan we een keer in de winter naar de pier van IJmuiden. Omdat er een grote haven is aangelegd waren we er de afgelopen jaren niet meer geweest. Toch hoor je via de Dutch Birding-vogellijn dat er nog van alles waar te nemen is. Vandaar dus deze excursie. De pier van IJmuiden is ongeveer vier kilometer lang en steekt hemelsbreed een kilometer in de zee. Veel zeevogels zwerven gedurende de winter op zee rond en trekken vooral op een kilometer langs de kust door. Via de pier zie je dus veel beter de zeevogels dan dat je ze langs de zeekust probeert waar te nemen. Aangekomen op de pier konden we al meteen de vruchten plukken van de "piepavond" die we hebben gehouden naar aanleiding van onze vogeltrekdag. Jan Verhoeven liet ons namelijk het hoge piepgeluid horen van de Oeverpieper, die zich met zijn enkelvoudige piep onderscheidt van de tweevoudige piep van de Graspieper. Welnu hier op de pier konden we dit mooi horen en hebben we de Oeverpieper ook goed kunnen waarnemen. Alles bij elkaar hebben we een vijftal Oeverpiepers gezien. Zoals al van tevoren door mij aangekondigd zagen we even later van dichtbij de Paarse Strandloper. Deze steltloper broedt in hoog-arctische gebieden en komt niet of nauwelijks mensen tegen waardoor je ze dichtbij kunt benaderen. Op een gegeven moment zagen we een vreemd iets op het water zitten. Bij nader inzien bleek dit een Zeehond te zijn met een vis in zijn bek. Niet allen op de Wadden, maar ook bij de pier en in de provincie Zeeland zijn tegenwoordig Zeehonden te zien.

De Zeehond was nog niet weg of we zagen enkele Dwergmeeuwen langskomen. Deze kleine meeuwtjes hebben een geheel zwarte ondervleugel zodat ze redelijk te onderscheiden zijn van de andere meeuwen. Bij het eindpunt hebben we een tijdlang rondgekeken waarbij plotseling vrij dichtbij een onvolwassen Jan van Gent langs kwam gevlogen. Verder zagen we nog Grote Mantelmeeuwen, Drieteenstrandlopers, Steenlopers, Roodkeelduiker, Eidereenden en Scholeksters. Kortom alles bij elkaar een prachtige dag met een grote afwisseling aan gebieden en een grote variatie aan vogels. Totaal hebben we die dag ongeveer 65 soorten waargenomen.

John Hermans

Wetenswaardigheden ...

Nieuwe atlas broedvogels 1998 tot 2000

In 1979 is in Nederland een broedvogelatlas uitgegeven waar met medewerking van vele lokale Vogelwerkgroepen geheel Nederland is onderzocht op het voorkomen van broedvogels. Dit wil men nu voor de periode 1998 tot 2000 weer herhalen om erachter te komen welke soorten er op dit moment in Nederland broeden en om te kijken welke soorten voor- of achteruit zijn gegaan ten opzichte van 1979. De opzet is ongeveer gelijk aan die van 1979; Nederland is ingedeeld in Atlasblokken van 5 x 5 kilometer. Deze blokken zijn weer ingedeeld in kilometerblokken. De bedoeling is dat je enkele kilometerblokken intensief onderzoekt naar het voorkomen van broedvogels, terwijl de rest van de kilometerblokken minder verfijnd onderzocht hoeven te worden. Op deze manier ben je niet zo veel tijd kwijt en krijg je toch een aardig inzicht. Binnenkort zal er meer bekend worden gemaakt over hoeveel tijd er aan besteed moet worden.

P.s.: Wordt ook in vergaderingen van de Vogelwacht aandacht aan besteed.

Bron: Sovon Nieuws, september 1997

Toename/afname broedvogels 1996 ten opzichte van 1995

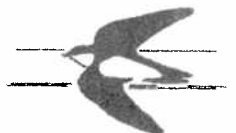
Door de strenge winter van 1995/1996 zijn er diverse watervogels in aantallen achteruitgegaan. Een forse afname (meer dan 10%) is vastgesteld bij Dodaars, Fuut, Knobbelzwaan, Wintertaling, Waterral, Waterhoen en Meerkoet. Toch waren er ook positieve resultaten te noemen; bijvoorbeeld de Kleine Bonte Specht nam met 62% toe, de Gekraagde Roodstaart met 20-30%, de Kuifmees met 38%, de Zwarte Mees met 26% en tot slot de Wielewaal met 24%.

Bron: Sovon Nieuws, september 1997

Roofvogelbescherming nog immer bittere noodzaak

De roofvogels in Nederland zitten weer duidelijk in de lift. Naast een toename in aantallen broedparen, neemt ook het broedareaal van veel soorten toe. De vreugde over deze toename wordt helaas niet door iedereen gedeeld. Vervolging en versterking van roofvogels en hun nesten lijkt zelfs de laatste tijd weer toegenomen. Enkele feiten: in 1996 werden 128 roofvogels gevonden die het slachtoffer waren van vergiftiging, klemmen, afschot of vangst. Verder is vastgesteld dat bij 139 nesten moedwillige versterking had plaatsgevonden. Op het aantal gecontroleerde nesten (2.382 st.) was dat bijna 6%. Het is duidelijk dat nog veel mensen vooroordelen ten aanzien van "roofdieren" hebben. Zo wordt de Vos verweten "dat hij alle weidevogels opvreet" en de Havik wordt verantwoordelijk gehouden voor het verdwijnen van het Korhoen. Voorlichting over de rol die predatoren hebben en in het bijzonder welke invloed zij kunnen laten gelden op prooidierpopulaties, is nog hard nodig.

Bron: Vogelnieuws, september 1997

De overvolle agenda van zangvogels

Op min of meer vaste tijden komen de zangvogels in het voorjaar weer terug naar Nederland vanuit hun overwinteringsgebieden in Afrika en Zuid-Europa. Vic Langenhoff heeft dit jarenlang bijgehouden en komt op de volgende gemiddelden. Roodborsttapuit: 9 maart. Tjiftjaf: 10 maart. Zwarte Roodstaart: 27 maart. Fitis: 28 maart. Boerenwaluw: 3 april. Blauwborst: 6 april. Zwartkop: 8 april. Gekraagde Roodstaart: 16 april. Nachtegaal: 21 april. Braamsluiper: 23 april. Grasmus: 24 april. Koekoek: 25 april. Tuinfluiter: 26 april. Gierzwaluw: 29 april. Kleine Karekiet: 5 mei. Wielewaal: 7 mei. Spotvogel: 8 mei.

Bron: Brabants Dagblad, 26 maart 1997

Brabantse vogels nader bekeken

Je zou het misschien niet verwachten, maar vogels als Dodaars, Nachtegaal, Wielewaal, Kuifleeuwerik, Blauwborst, Boomleeuwerik en Nachtzwaluw zijn belangrijke aandeelhouders onder de broedvogels van Midden- en Oost-Brabant. Het aandeel dat zij in de Nederlandse populatie van hun soort hebben is dermate groot dat zij typerend voor Midden- en Oost-Brabant genoemd mogen worden. Zo broedt van Dodaars, Nachtegaal, Wielewaal en Kuifleeuwerik ongeveer een vierde deel van de Nederlandse populatie in Midden- en Oost-Brabant en van Blauwborst, Boomleeuwerik en Nachtzwaluw ongeveer een vijfde deel.

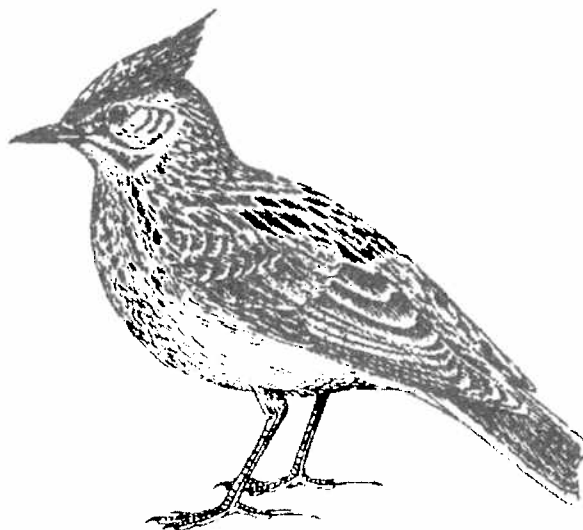
Bron: Brabants Dagblad, 1 oktober 1997

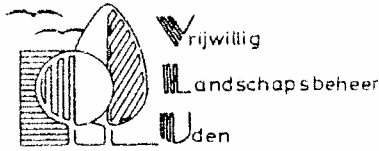
Jacht op Patrijs ook verboden

De Tweede Kamer gaat akkoord met de nieuwe Flora- en Faunawet waarbij de plezierjacht aan banden wordt gelegd. Er mag ook niet meer op de Patrijs worden geschoten zodat er nog vijf soorten overblijven waarop de jacht is toegestaan. Dit zijn: Fazanten, Hazen, Wilde Eenden, Konijnen en Houtduiven.

Bron: Brabants Dagblad, 30 september 1997

John Hermans

En het V.L.U. .... het ploegde voort

Het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden heeft er alweer de derde werkdag van het seizoen '97-'98 opzitten als jullie dit lezen. Ofschoon we nooit stil zitten is het V.L.U. misschien voor veel leden van de Vogelwacht een "stille" werkgroep.

Met deze berichten in het Bruujsel willen wij er toch alles aan doen om jullie te laten weten dat we met een veelzijdig en goed natuur-vermeerderings-doel bezig zijn. De werkgroep V.L.U. behoorde vorig jaar wederom bij de tien meest produktieve groepen, van de 60 groepen die Brabant kent. Allerm minst dus een stille werkgroep.

Hieronder een kort verslag van de activiteiten die tot nu toe zijn uitgevoerd.

- * Zoals we in het vorige Bruujsel schreven houden we graag wat meer hemelwater vast, om onder andere de kikkers en salamanders meer broedgelegenheid (kikkerdril = kikkerbroed) te geven. De eerste werkdag hebben we een poel laten graven in een ruilverkavelingssingel in het Udens Broek, waar de komende boomplantdag nog de nodige boompjes en struikjes zullen worden bijgeplant.
- * De tweede werkdag hebben we met wethouder Coenen (Gemeente Uden) een aantal sparren (die vanwege de te hoge grondwaterstand stonden te kwarren) afgezaagd om plek te maken voor een (nog te graven) bosvennetje in de bossen van Udenoord nabij de Karlingerweg.
- * De derde werkdag zijn we weer in het Udens Broek geweest om een flinke erfbeplanting aan te leggen. Deze "omhaging" bestaat uit een 180 meter lange houtsingel van diverse besdragende struiken en bomen, 10 jonge (knot)wilgen, een kikkerpoel, een 60 meter lange en 1 meter brede esdoornhaag en nog enkele kleine struweelbosjes. Deze erfbeplantingsdag is, na de aanplant op Recreatiepark Hemelrijk en de schoolboomfeestdagen, het grootste beplantingskarwei geweest wat de V.L.U. heeft geklaard. Zo'n 1600 bomen en struiken zijn er de grond ingegaan, die samen met de poel en een torenvalkenkast weer ruimschoots voor een goed biotoop kunnen zorgen, voor vele planten en dieren. Hoe het zal gaan worden, dat weten wij pas over een paar jaar. Maar dat erfbeplantingen hard nodig zijn, daar is zowel boer als burger van overtuigd. De een wat meer dan de ander.

Van een erfbeplantingwerkdag van een paar jaar geleden hoorden we pas dat er veel meer "leven" was bijgekomen op het erf. Genoemd werden konijnen, hazen, muizen, egels, insecten en nog eens insecten, ...uilen, buizerden, torenvalken, duiven, roodborstjes, winterkoninkjes en met wat hulp bleken er ook nog Toetimmerkes, Ploegdrijverkes en Morkolven te zijn gezien. De poel van de burens had reeds voor zoveel padden gezorgd dat dit gezin nog even geen poel heeft laten graven. Misschien later nog?

Nu we weer bijna in het hartje van de winter zijn aangekomen zal het V.L.U. weer een aantal keren gaan snoeien op de Wijstgronden Rakt, Loo en Kooldert. Allereerst zullen op 13 en 27 december a.s. (= knot maand) weer wilgen worden geknot. Op 17 januari 1998 willen we weer als vanouds een elzensingel gaan terugzetten. Hopelijk tot ziens op een of meer van deze werkdagen.

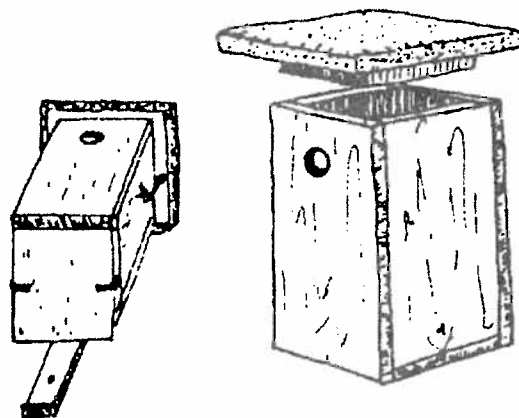
Namens het V.L.U.

Willem Peters

Verslag Taakgroep Nestkasten

Hier weer eens een stukje van de Taakgroep Nestkasten. Het broedseizoen stond weer voor de deur, dus in de maanden maart en april de nestkasten afgelopen om schoon te maken of te repareren en die weg zijn te vervangen. Dan eind april/begin mei de eerste controle om te zien wat het dit jaar zal worden. Het begon dit jaar niet slecht want éénderde van de kasten was bezet. Geen slecht resultaat voor het begin. Maar helaas sloeg het weer tijdens het broeden om, waardoor bij het uitkomen van de eieren niet voldoende voedsel aanwezig was. Hierdoor bij ons nogal wat verlaten broedsels en dode jongen op het nest. Bij ons bedoel ik op Laag Slabroek en Slabroekse heide. In de Odiliapeel was het weer eens raak. Mij werd door de controleurs verteld dat het weer eens als vanouds was. Nestkasten met eieren of jongen plat- en vastgetrapt tegen de bomen. Harrie Claassen was de enige met een andere soort dan kool- of pimpelmees, en wel de gekraagde roodstaart. Voor verdere resultaten zie hieronder.

Odiliapeel	: koolmees	eerste ronde	20
	pimpelmees	eerste ronde	7
Maashorst (ZW)	: koolmees	eerste ronde	14
	pimpelmees	eerste ronde	6
	gekraagde roodstaart	eerste ronde	2
Laag Slabroek	: koolmees	eerste ronde	28
	pimpelmees	eerste ronde	11
Odiliapeel	: koolmees	tweede ronde	11
	pimpelmees	tweede ronde	2
Maashorst (ZW)	: koolmees	tweede ronde	1
	pimpelmees	tweede ronde	1
Laag Slabroek	: koolmees	tweede ronde	8
	pimpelmees	tweede ronde	2

Zoals u hier ziet toch een flink aantal broedsels. De hier vermelde gegevens zijn niet compleet, want bij dit schrijven had ik nog niet alle gegevens binnen, het lijstje is derhalve incompleet. Zodat het misschien toch al met al niet tegenvalt wat er dit jaar aan broedsels is geweest.

Henk van den Acker,
Coördinator taakgroep Nestkasten

Vogelnamen - dialect (aflevering 2)

Zoals afgesproken volgt hier dan het tweede deel van de ons op dit moment bekend zijnde vogel-bijnamen. Veel reacties op het vorige artikel hebben we niet gehad. Een belangrijke tip echter kregen we van Frans de Bruin. Hij attendeerde ons op een artikel in het Brabants Dagblad, genaamd "Taal van toen", waarin een groot aantal zeldzame vogel-bijnamen vermeld stonden. Verder vonden wij in een aankondiging voor een publiekswandeling van het IVN de naam "*Hutte-ke-dut*". In onze streek wordt hiermee de kwartel bedoeld.

Volgens het Brabants Dagblad wordt de volkse naam "*Witgatje*" gebruikt voor de zwaluw, naar de kleur van het onderlijf/achterlijf. Niet wetende dat er ook nog een écht witgatje bestaat! (PN, redactie). De naam "*Geitemelker*" werd vroeger eveneens gebruikt om de zwaluw aan te duiden. Andere oude vogelnamen uit het eerdergenoemde artikel zijn: "*Boterkontje*" voor kievit, "*Braambijtertje*" voor mus, "*Maatslagertje*" voor tjiptjaf, "*Gieteling*" voor merel, "*Grijze lummel*" voor kraai, "*Hagelzakje*" voor dodaars, "*Haneschop*" voor buizerd, "*Klein Duimpje*" voor winterkoning, "*Korenschrijver*" voor ortolaan, "*Lage smoel*" voor watersnip, "*Zijdehoentje*" voor waterral, "*Vlamsijs*" voor kneu, "*Rouwband*" voor kuifeend, "*Ossenkopje*" of "*Doodshoofdje*" voor staartmees, "*Negendoder*" voor ekster, "*Mastpiepertje*" voor goudhaantje, "*Bonenzetter*" voor grauwe vliegenvanger, "*Dikschijter*" voor grauwe gors en tot slot "*Heiloever*" voor zilvereiger.

Met eerdergenoemde opsomming is onze lijst ineens met ruim twintig dialectnamen uitgebreid. Het is alleen jammer dat de betekenis en achtergrond van een groot aantal van deze namen niet bekend zijn. Misschien kan iemand ons op weg helpen?

Met het bovenstaande zijn de meest actuele gegevens verwerkt. Hieronder volgt een opsomming van de overige vogelbijnamen.

1. Weinddupper (=roodborsttapuit)

Een zeer beweeglijk vogeltje, dat zich soms als een vlieger op de wind laat meevleuren. Maar ..., hij gedraagt zich ook als de wind; ik ben er wel, ik ben er niet (meer).

2. Strontepikker (=kuifleeuwerik)

In Uden ziet men ze nogal eens, die kleine bruine vogeltjes met hun eigenwijs kuifje en hun razendsnelle dribbelpas. Hun bijnaam ontleen ze aan het gegeven dat de kuifleeuwerik regelmatig zijn kostje bij elkaar scharrelt door wormpjes e.d. uit de paardemoppen te pikken. Vandaar de naam *strontepikker*!

3. Schrijverke (=geelgors)

Wat betreft zijn internationaal bekende zang (5e symphonie van Beethoven), kennen wij de geelgors allemaal. De eieren, alsof ze met een fijne pen "beschreven" zijn, zijn wat minder bekend.

4. **Distelvink** (=putter)

De naam zegt het al, de *distelvink* is dol op distels en is daar dus regelmatig te vinden. Jammer genoeg komt dit exotisch uitziend vogeltje hier maar sporadisch voor.

5. **Gruunsel, botvink of doornvink** (=groenling)

Gruunsel is een verbastering van het woord groenling; *botvink* komt door zijn "botte" snavel of het feit dat hij vaak op rozenbottelstruiken te vinden is. De naam *doornvink* vindt zijn oorsprong in het feit dat hij zo vaak te vinden is in de meidoorn.

6. **Heikneuter** (=kneu)

Men komt de kneu vaak op de hei, in kleine dennen tegen.

Ook aan "de heikneuter" hangt een verhaal vast:

Zoals Uden en Veghel is als "water en vuur", zo werden vroeger de boeren boven de Maas door de mensen hier "kleiboeren" genoemd. Daarentegen de boeren op de droge zandgrond in Noord-Brabant werden door de mensen van boven de rivieren "heikneuters" genoemd.

Kleiboer is duidelijk vanwege de daar aanwezige kleigrond. Heikneuter duidt op de in Brabant (toen nog) aanwezige heidevelden.

7. **Witköpke** (=huiszwaluw)

Het witte kopje van de huiszwaluw valt de oplettende vogelaar direkt op. En omdat iedereen er erg op gesteld was om een zwaluw aan zijn huis te hebben -zij brengen immers geluk- is het geen wonder dat hij het koosnaampje *witköpke* kreeg.

8. **Bonte kwik, ploegertje of ploegdrijverke** (=witte kwikstaart)

Bonte kwik is wel duidelijk; vanwege zijn contrasterend getekende zwart-wit verkleed. *Ploegertje* kan men eveneens wel raden. Als de boer in de lente ging ploegen, rende hij achter de ploeg aan door de ploegvoor ..., want die ploeg werkte alle wormen omhoog!

9. **Boomloperke** (=boomkruiper)

Het typische gedrag van een boomkruiper is het systematisch van beneden naar boven inspecteren van boomstammen op aanwezigheid van wormpjes en larven. Hij "loopt" als het ware tegen de boomstam omhoog.

10. **Bijendief, biemeeske of bimbeeske** (=koolmees)

De koolmees is verzot op insecten. Die zijn er in de winter niet, behalve in de bijenkorf. Met honderden bij elkaar. Het enige wat je als koolmees hoeft te doen is tegen de korf te tikken en de eerste de beste -bij- die de rustverstoorder probeert te verjagen in zijn kraag te grijpen. Dichtgestopte openingen in bijenkasten zijn dus niet alleen om de kou buiten te houden, maar vooral ook om het *biemeeske* tegen te houden, wat anders binnen de kortste keren het hele bijenvolk heeft opgepeuzeld.

11. **Bremkwijtje** (=grasmus)

Met brem wordt in dit geval braam bedoeld, voor de Brabanders onder ons niet vreemd. Je hoort het *bremkwijtje*, maar je ziet hem niet. Hij maakt zich "kwijt" in de dichte onderlaag van de braamstruiken!

12. **Blauwieper of blauwlegger** (=heggemus)

Dat laatste is natuurlijk duidelijk, vanwege de helderblauwe eitjes die het beestje legt.

13. **Toetimmerke** (=winterkoning)

Waarschijnlijk heeft de winterkoning zijn bijnaam te danken aan het feit dat hij een bolvormig nest maakt waarvan de nestopening dichtgemaakt, danwel "toegetimmerd" wordt. Dit om eventuele nieuwsgierigen het zicht te belemmeren.

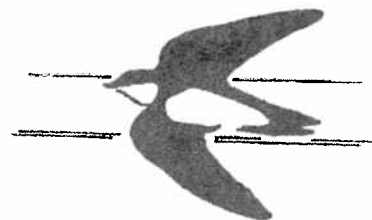
Tot zover deze tweede aflevering van een groot aantal streeknamen van bekende vogelsoorten. Ongetwijfeld zullen er namen tussenzitten die nog weer andere betekenis en of aanvullingen hebben. De redactie stelt het bijzonder op prijs als eenieder bij zichzelf, familieleden of vrienden te rade gaat of eventuele andere vogel-bijnamen boven water gehaald kunnen worden. Wij vinden het erg leuk als je die namen met een eventuele verklaring aan ons door zou geven.

Peter Noy

Bron: - Piet en Marie de Jong (juni 1988)
- Johan en Miet van Kessel (december 1991)
- Brabants Dagblad (mei 1992)

Taakgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dia-lezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal taakgroepen, te weten:

1. TAAKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Peter van de Braak, tel.: 0413-253586

2. TAAKGROEP OEVERZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand in het recreatiegebied "Hemelrijk" te Volkel. Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Voor geïnteresseerden heeft men een gratis brochure beschikbaar waarin alle details zijn vermeld.

Coördinator Jan-Willem Hermans, tel.: 0413-269804

3. TAAKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de taakgroep de beschikking over ca. 40 kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Verder spant de taakgroep zich in voor met name de steenuil. Daarnaast worden alle broedgegevens geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Het geven van advies en voorlichting behoort eveneens tot de taken.

Coördinator John Hermans, tel.: 0413-272777

4. TAAKGROEP NESTKASTEN

Deze taakgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals kool-, pimpel- en zwarte mees, gekraagde roodstaart, vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over ruim tweehonderd nestkasten. Een onderdeel van de activiteiten vormt het inventariseren en administreren van alle broedgevallen.

Coördinator: Henk van den Acker, tel.: 0413-263523

5. TAAKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een vijftal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van kasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de buizerd, havik, sperwer, torenvalk en boomvalk.

Coördinator Piet van der Voort, tel.: 0413-263292

6. TAAKGROEP WINTERVOEDERING

De leden van deze taakgroep komen alléén in actie bij uitzonderlijke weersomstandigheden, zoals bij strenge vorst over een langere periode of een dik sneeuwdek. Pas dan kunnen een aantal vogelsoorten onze hulp gebruiken. Op verschillende plaatsen in het buitengebied wordt dan bijgevoerd. De taakgroep legt contacten met diverse instanties die het voedsel verstrekken en bepaalt waar en wanneer bijgevoerd moet worden.

Coördinatie Bestuur Vogelwacht, tel.: 0413-269804

7. TAAKGROEP CLUBBLAD/PUBLICITEIT

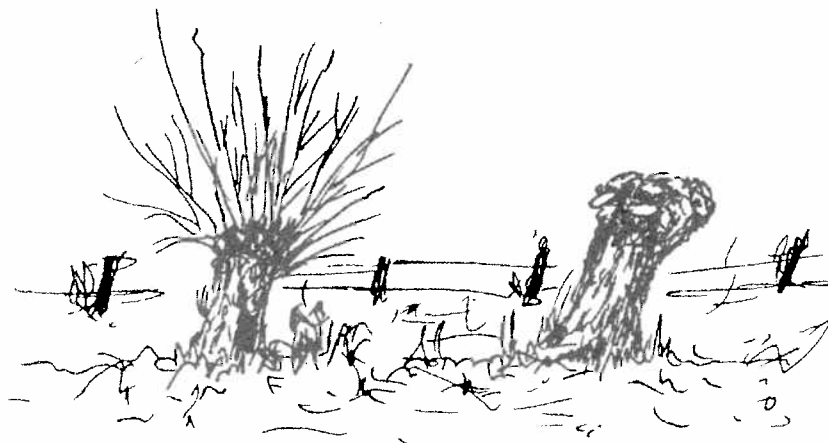
Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is "Het Bruijssel". Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht. Hierin is veel te lezen over de activiteiten binnen de vereniging, waarbij diverse leden de pen ter hand nemen om vogelverhalen met anderen te delen. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de vele activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in kranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Noy, tel.: 0413-251691

8. TAAKGROEP VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep is een gezamenlijke activiteit van het V.L.U. en Vogelwacht Uden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven in en rond Uden. Tevens maakt het V.L.U. onderdeel uit van de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt daartoe een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, tel.: 0413-252529

Wat doet Vogelwacht Uden?

- * **Vogelwacht Uden e.o. is een actieve, zelfstandige vereniging die zich inzet voor alle in de vrije natuur levende vogels. Zij doet dit door middel van gezamenlijke activiteiten, zoals:**
  - Publiekswandelingen in het Udense Maashorstgebied.
  - Excursies naar prachtige natuurgebieden in Nederland.
  - Film- en dia-avonden in het eigen clubhuis, De Groenhoeve.
  - Vogelcursussen voor jong en oud.
  - Lezingen voor scholen en verenigingen etc.
  - Voorlichting op tentoonstellingen.
  - Publicaties in diverse media en tijdschriften.
- * **Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijk hulp aan de vogels door:**
  - Plaatsen en onderhouden van nestkasten.
  - Wintervoeding (in geval van strenge en langdurige vorst).
  - Herstel en beheer van natuurgebieden in de directe omgeving.
  - Beheer en onderhoud van de oeverwaluwanwand op Hemelrijk.
  - Plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- * **Verder werkt Vogelwacht Uden e.o. samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:**
  - Inventarisaties, zoals het B.M.P. (Broedvogel Monitoring Project), wintervogeltellingen en het trekvogelproject.
  - Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
  - Controle op de naleving van de Vogelwet.
- * **Andere activiteiten zijn:**
  - Het onderhouden van het gezamenlijk onderkomen t.b.v. de stichting Kinderboerderij, het I.V.N. – afdeling Uden en Vogelwacht Uden e.o.
  - Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
  - Het deelnemen aan het V.L.U. (Vrijwillig Landschapsbeheer Uden). Een en ander in samenwerking met het I.V.N.
  - Het uitgeven van een eigen clubblad, "Het Bruujsel".
- * **Lidmaatschap en inschrijving:**
  - De jaarcontributie bedraagt f 25,= per persoon.
  - Gezinsleden betalen f 10,=
  - Het eenmalig inschrijfgeld bedraagt f 5,=
  - Per gezin ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruujsel".
- * **Voor inlichtingen en lidmaatschap:**
  - Secretariaat: Jan-Willem Hermans, Broekmorgen 28 – 5401 PK UDEN,
Telefoon: 0413-269804

